

2002.02.11

Remiss angående **Översyn av Miljö- och Landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000-2006**

Allmänt

Antalet djurhållande enheter har idag minskat till en nivå där varje enhet måste anses som mycket viktig att bevara (idag finns ca 12.000 mjölkproducerande gårdar). Det är därför mycket oroande att minskningen verkar fortsätta relativt oförändrat. På många håll innebär nästa generationsskifte stor risk för att många brukningsenheter läggs ner (t.ex. belagd i studie av K-I Kumm). För att minska denna negativa och mycket allvarliga trend måste stödformer gynna generationsväxlingen och får i varje fall inte motverka den på något sätt. Inte heller får stödformer resultera i att jordbruksenheter, särskilt djurhållande enheter, läggs ner i förtid. Samarbete mellan brukare bör uppmuntras (kvinnorna är kanske en viktig kraft).

Stödformerna måste gynna bete på naturbetesmarker jämfört med bete på vallar. Olika stöd får inte konkurrera, t.ex. så att betesdjur flyttas från betesmarker till vallar eller i större skala från skogs- och mellanbygd ut på slättbygd till några få men mycket stora enheter.

Alla betande djur bör utnyttjas på ett för naturbetesmarkerna positivt sätt, t.ex. genom sambete. Hästarnas beteskapacitet bör tas tillvara på ett bättre sätt än hittills.

Viktigt att systemet är rättvist så att det inte blir nåt tjafs om att grannen fick stöd men inte jag! Därför får inte medlen ta slut!

Viktigt att hela tiden informera jordbrukarna om vad som pågår och vad som ska hända så att de är delaktiga och t.ex. vet att det ska ske en ny ängs- och betesinventering och inte bara plötsligt ser en inventerare ute i markerna.

Vi befarar att nästa *generationsskifte kan innebära stora problem* när det gäller att få någon att ta över brukandet, särskilt i skogsbygder. Det kommer därför att behövas *nya aktörer* och vi vill föra fram *kommunerna som viktiga i det sammanhanget*. Att finna former så att miljöstöden kan ges till kommunerna om de tar över brukningen eller administrerar den fortsatta hävden på värdefulla marker känns mycket angeläget.

Konkreta synpunkter:

4.3 Bevarande av betesmarker och slätterängar

Den nuvarande måluppfyllelsen beträffande hävdade betesmarker varslar ej om de kommande problemen att klara betesmarkerna. Vi står inför en mycket bekymmersam generationsväxling. På en oerhört stor andel av de företag som idag sköter betesmarkerna finns det äldre brukare som många gånger inte har någon efterträdare (Bekräftas bl a av intervjuer som Karl Ivar Kumm gjort under 2001 av brukare av de mest värdefulla betesmarkerna i tre olika regioner i Sverige inom forskningsprogrammet HagmarksMistra). Ska vi få yngre brukare att ta vid måste de ekonomiska förutsättningarna vara acceptabla. Det gäller såväl ersättningsnivåer som hanteringen av ersättningarna.

Det är viktigt att kraven/kriterierna för tilläggsersättning är konstanta över tiden och jämförbara mellan länen så att inte de förändras beroende på att man överskridit planerat arealmål.

Då betesmarker är en mycket dynamisk vegetationstyp och en successiv förbättring av natur- och kulturvärden sker med rätt skötsel måste det fortlöpande finnas möjlighet att få mark berättigad till tilläggsersättning.

4.3.6 Förslag till förändringar

Inga invändningar mot att betesmarker läggs om till slåttermarker. Flertalet av dagens inäghogagar har sitt ursprung som slåttermark.

För att få befintliga betesdjur att "räcka längre" och få bättre balans mellan betestillgång och betesbehov bör det i anvisningar och rådgivning tydligare framgå att man kan slå lämpliga betesmarker, t.ex. strandängar, på försommaren i stället för att bara beta. Det skulle på många håll gagna natur- och kulturvärdena på dessa marker.

4.6 Bevarande av utrotningshotade husdjursraser

Positivt att stödja utrotningshotade husdjursraser. De är oftast utmärkta betare. De är inte så tunga som dagens djur och ibland inte så nogräknade med beteskvaliteten. Särskilt värdefullt om de betar naturbetesmarker!

4.7 Öppet och varierat odlingslandskap (vallodling)

Borde finnas risk att detta stöd konkurrerar om betesdjuren och drar dem från naturbetesmarker till vallar, vilket i så fall är klart negativt.

4.8 Ekologiska produktionsformer

Det är viktigt att man hittar ersättningsformer som möjliggör utnyttjande av naturbetesmarker.

4.9 Skyddszoner

Slopandet av skördekravet är OK!

4.15 Projektstöd för restaurering av slätterängar och betesmarker

Konstig målsättning att öka arealen hävdad betesmark av de mest hotade typerna med minst 13.000 ha till år 2010. Hur vet man att det finns så stor areal med den kvaliteten?

För att restaureringsinsatserna ska bli bra krävs tydliga mål och tillräcklig kompetens hos beslutsfattare/rådgivare. Hänsyn måste tas till såväl lokal hävdtradition som lokala ekologiska förutsättningar och brukarnas möjligheter att med betesdjur klara fortsatt hävd på ett acceptabelt sätt.

En allmän synpunkt är att det rör sig om ganska stora kostnader per hektar. Det känns därför som princip mer angeläget att se till att de värdefulla slätter- och betesmarker som är i god hävd förblir detta (t.ex. vid ett generationsskifte). Det är på intet sätt fel att restaurera, det behövs säkert på många håll, men det är ännu viktigare att försöka bevara de stora befintliga värdena.

4.15.5 Diskussion (restaurering av landskapselement)

Det är ingen ide att skapa stöd för t.ex. röjning av åkerholmar om dessa sedan inte kan hävdas på lämpligt sätt genom slätter eller bete.

4.17.6 Förslag till förändringar

Att ta bort pensionärsregeln är ingen nackdel då vi får vara rädda om alla producenter och betesmarksnyttjare vi har.

5 Hästar i vissa delar av miljö- och landsbygdsprogrammet

5.4.1 Generellt

För att hästar ska kunna tas med måste finansieringsfrågan vara löst. Finns inte ekonomiskt utrymme under pågående programperiod bör man vänta till nästa.

5.4.4. Häst som djurenhet

Att alla hästar äldre än sex månader ska motsvara en djurenhet, dvs ett fullvuxet nötkreatur är orimligt. Skillnaderna i levande vikt och foderbehov är avsevärda (jämför en shetlandspenny med en shire).

5.5.5 Konsekvenser för odlingslandskapet

Ur såväl landsbygdsutvecklings- som miljömålssynpunkt är det positivt om hästhållning kan ta del av kompensationsbidrag och miljöersättning för öppet och varierat odlingslandskap. En ökad användning av hästar i landskapsskötseln ger möjlighet att klara större arealer. Det ger dessutom genom sambete och växelbete med får och/eller möjligheter till bättre beteskvalitet och djurproduktion. Möjligheten till parasitsanering med hjälp av hästar på idisslarbeten är mycket viktig, inte minst i den ekologiska produktionen, och ökar möjligheten att använda permanenta betesmarker.

Negativa beteseffekter av hästar är i de allra flesta fall en effekt av dåliga kunskaper hos hästägarna och kan förebyggas genom utbildning. Dock finns det risker för gnag på buskar och träd, särskilt om hästarna går ute vintertid.

6 Ersättning för vallodling utanför stödområdena

Vallodlingens positiva miljöeffekter är en mycket viktig faktor för att bibehålla vallstödet även utanför stödområdena. Det är inte bara vallodlingen i sig utan även att vallstödet ger ökade möjligheter att ha betesdjur som betar värdefulla naturbetesmarker som finns såväl utanför som inom stödområden. Att det finns risk att djur skulle försvinna från stödområdena är inte sannolikt då övriga ersättningar har större betydelse. Man bör dock följa upp utvecklingen så att denna ersättning inte konkurrerar med bete på naturbetesmarker.

Ska miljömålet "Ett rikt odlingslandskap" nås krävs det att antalet betesdjur inte minskar. Ett slopande av vallstödet utanför stödområdena kommer definitivt att minska intresset för betesbaserad nötköttsproduktion.